

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Digr. III. De effectibus seu operationibus attributis Spiritui Sancto,
respectu totius creaturæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

DE PERSONA SPIRITVS SANCTI.

267

omniumque creaturam felicissimum hymen.
Ez 36. 27. dicitur facere concordiam in subli-
mibus: quia inter cœlestia, humana divinis,
superba infinitis, Verbum & carnem in Christo,
virginem & fecundatorem in Maria, liberta-
tem & efficaciam gratie in homine, mirabili ne-
tus sublimes fæderis sociavit.

Quicquid Spiritus Sanctus Patris & Filii gaudium seu complacientia appellari potest: producens enim per amorem, quo Pater sibi complacens in Filio, ac in illo suavissime delectatur: juxta legendum Zenonis Veronensis: Letatitur Pater in alio quod genuit ex se. Unde sicut Apostolus ad Galatas, ait, gaudium esse fructum Spiritus Sancti, etiam merito dicere possumus, Spiritum Sanctum esse fructum gaudii, quo Pater ab æterno

Quid Spiritus Sanctus Paracletus seu consolans nuncupari solet. Nam, ut dicitur S. Thomas 4. contra Gentes cap. 22. Proprium animis est, quod aliquis in presencia amicorum electetur, in querendo & factu gaudet, ac in eo consolatorem non contra omnes anxietates inventat: unde in spiritu maxime ad amicos consolationis causa, confortatur. Quia igitur Spiritus Sanctus Dei nos amos confortat, & eum in nobis habitare facit, qui in ipso; consequens est ut per Spiritum sanctum iudicium deo, & consolacionem habeamus, contra omnes mundi adversitates & impunitas: unde in Psalmo 50. dicitur: Redde mihi unum salutis tui, & spiritu principali confir-
mame.

Obeandem rationem etiam spiritualis unitio
de Ecclesia appellatur. Nam omnia vulnera ani-
morum sanat; illam ad omnia virtutum opera
scilicet mobilem reddit; omnium, cœlestium cha-
rismatum donis eam spiritualiter reficit ac im-
pergat; dum illam spiritualitatem laetificat,
et quoque Propheta, oleo factem ejus exhibi-
tum. Unde merito exclaims Richardus: Ha-
bit oleum Deus, habet oleum mundus; ad oleum
Dei rasa deficit, oleum mundi in ratis de-
bet; oleum Dei, dulcedo eternorum; oleum
mundi, delectatio presentium; illa sufficit, ista
deficit.

omnium opem ad extra principium, ut
prebit ex insa dicendas: Tum etiam quia est
singularis amor Parisi & Fili: auctoritatem
maxima virtus est, nihil enim tam dignum invi-
tare ferreum est (inquit Augustinus) quod non
in miscere vineatur: Tu denique, quia sa-
cerdos Spiritus est præpotens aura, cui mo-
reund & impellendi vis innata est. Quare Istaix
Spiritus robustorum dicitur esse quasi turbo
impellens patrem. Et Acto. 2. Spiritus San-
ti adventus ad modum turbinis, seu spiritus
vellementis, ab Evangelista describitur. Ieou
apud Ezechielem cap. 1. ecclesiis curulis anima-
la velossimue huc arque illuc ferebantur: qua
Spiritus vites etat in rotis, illasque faci Pneu-
matis præpotens affluitus n. o. erat. Unde etiam
curvula stupenda Sansoni vis, quæ leones in
leuntur, quasi bœdes dilacerabat & usi qui
inuenierat eam Spiritus Domini, ut dicitur Ju-
de. 14. Unde in Apolo. os tanta fortitudo &
constituta, quæ Christum intrepido p. & trahabant
& b. sp. c. poteratibus audacter & fuissebant
nisi quia induit fuerant virtute ex alto, & Spi-
ritum Sanctum de P. & Apostolos accepissent
Tomi. II.

Tom, I.L.

RITVS SANCTI. 267
A Quocirca D. Gregorius homil. 30. in Euangel. hæc verba Psalmista expendens, Verbo Domini cœli firmizi sunt. & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum: per eos intelligit Apostolos, & addit: Cœlorum ergo virtus de Spiritu sumpta est: quia mundi hujus potestatibus contraire non præsumerent, nisi eos Sancti Spiritus fortitudo sollasset.

Praet̄ h̄c nomina jam exp̄ta, plura in 118
Scriptura reperiuntur hujus divini Spiritus en-
comia. Nam Sapientia 7. Spiritus intelligentiae
dicitur rectus, bonus, principalis, dulcis, san-
ctus, mundus, simplex, subtilis, modestus,
disertus, securus, certus, mobilis, huma-
nus. Rectus (inquit Cornelius Mafus) quia
prava veritatis in directa, & afferia in vias planas. Bo-
nus, quo omnia mala pelluntur, vel cooperantur in vo-
num. Principalis, qui principes nos facit, per turbatio-
nium omnium dominos, vitorum triumphatores.
Dulcis, per quem amara omnia dulcescunt, dum
charitas diffunditur in cordibus nostris. Sanctus, quo
peccata remittuntur, & peccatores sanctificantur.
Mundus, quo nihil mundus, qui facit mundos,
cui non placent nisi mundi. Simplex, qui esfu-
git scotos, & odit omnem dolum. Subtilis ad il-
labendum, & ad scrutandum, & examinandum iu-
dicia profunda Dei. Modestus, sancti pudoris &
verecundie auctor. Disertus, qui aperit ora mu-
torum, & linguis infantium facit esse disertos.
Securus futuri & presentis. Certus, qui nec
fallitur, nec fallit. Mobilis, abrumpens omnes
injustas moras impiorum, negligenter & tarditer
impatiens. Humanus, omnium hominum amans
animas.

- Lib. 2.
de sacra
historia

DIGRESSIO TERTIA.

De effectibus seu operationibus attributis Spiritui Sancto, respectu totius creaturae:

Dicit enim Iudeus: *Iustus vivit per fidem*, ut Augustinus dicit, quædam ratione appropria-
tur magis uni personæ quæ uero alteri, propter aliquam specialem conformitatem ad id, quod ei
proprium est. Vnde quædam sunt, quæ Spiritui
Sancto, secundum illam appropriationem, spe-
cialiter convenire dicuntur, ut creare, ornare,
gubernare, et vivificare; quæ in ordine de omnibus
creaturis illi conveniunt, ut docet S. Thomas 4.
contra Gent. cap. 20.

In primis ergo recte personæ opus creationis
attribuitur, & Spiritus Sanctus in leviptuis pal-
pium Creator ac mundi opifex appellatur: quia,
ut inquit S. Tho nascitum citato, *Bonitas Dei est*
ratio volendi quod attinet. Et per suam voluntati-
E tem res in se produxit: amor igitur, quo suam Boni-
tatem amat, est causa creationis rerum. Unde
Dionysius cap. 4. de divin. nomin. art., quid di-
visor amor non permisit Regem omnium sine ger-
mitte in se ipso manere. Item Plato, & quidam
alii antiqui Philosophi ant. orem, mundi opifi-
cem, & rerum omnium causam esse volue-
runt, ut dicitur 2. Metaph. Et Zoroastes olim
dicebat, ex uno igne omnia esse genita: quia o-
mnia, quæ in hoc mundo videntur, ex infinito di-
vini amoris igne proveniunt. Cum ergo Spiritus
Sanctus procedat per modum amoris, quo
Deus amat leviplum, est principium creationis
rerum: & cum in actionibus ad intra sterius sit
(non viuō naturæ, sed ineffabilis arcani lacra-

L 2 mento)

DISPUTATIO DECIMA

mento) ad extra fecundissimus est, imo & totius fecunditatis author & parent, ut patebit ex intra dicendis.

I. 20. Secundò Spiritui Sancto ornatus & pulchritudo mundi tribuitur, juxta illud Job. 26. *Spiritus Domini ornavit celos.* Vnde olim Plato dicebat, quod amor omnia creat, format, perficit, & adornat; quapropter amorem in finu chaos collocavit, & tres mundos constituit, naturam scilicet angelicam, animam rationalem, & machinam universi; quos ab amore dixit fuisse perfectos & ornatos. Nam Deus, ex infinito suæ bonitatis amore, omnium rerum species mentibus angelicis indidit; homini rationem dedit; & toti universo ordinem, distinctionem, & pulchritudinem: ut videri potest apud Marcilius Ficinum, in convivium Platonis orat. 3. cap. 2.

Huic Platonicorum philosophiae faverit sacer Genesius textus, dicens quod primo die creationis mundi terra erat inanis & vacua, & tenebrae erant super faciem abyssi: quia scilicet nondum in mundo sacra illi divini pectoris aura perfluerat. Vbi vero Spiritus Sanctus vagari coepit super aquas, illico evanuit deformis illi mundi vultus, quem dixit e chaos: pulchra resplenduit cœlesties, micaeibus astris; riserunt aquora ponti; terraque purpureos fudit gratissima flores.

Nec mirum quod Spiritui Sancto mundi ornatus & pulchritudo tribuitur. Nam, ut docet Tullius in libro de Natura Deorum, perfectus mundus est, vivaque Dei imago, quia maximè unus; unus autem ob perfectam partium ejus inter se unitatem; illa vero divini est opus amoris, & effectus Spiritus Sancti. Hic est aurea illa Homerii catena, quæ terrenis cœlestia, humanis divina, & ima superis colligantur. Hic suavissima illa Orpheilyra, cuius sonitu, non Thebarum civitas, sed amplissima mundi machina conlurgit; quæ terras marit, mare, æri, aëre, igni, indissolubili pacis fædere conjungit. Hic denique Deus uniuersus, qui concordiam facit in sublimibus; qui errantes cœlestium orbium motus regit; adversos lumen inflatus componit; & elementorum inter se pugnantium rixas conciliat: illa enim, inquit idem Cicero, diu subsistere non possent, nisi uno divino & continuato spiritu continerentur.

I. 21. Tertiò Spiritus Sanctus dicitur mundum regere & gubernare: est enim spiritus amoris, qui efficacissimum habet in humana corda imperium; & spiritus veritatis, quæ fortior præ omnibus est, & super omnia dominatur & prævalit; ut dicitur 3. Eldæ 4. Illi etiam attribuitur ratio primi principii, & ultimi finis; quorun proprium est omnia mouere, applicare, & ad proprios fines dirigere, quod est illa regere & gubernare. Præterea, ut dicitur S. Thomas ubi suprà, rerum gubernatio à Deo secundum quandam motionem esse intelligitur, secundum quod Deus omnia dirigit & movet in propriis finiæ: si igitur impulsus & motio ad Spiritum Sanctum ratiore amoris pertinet, convenienter rerum gubernatio & propagatio Spiritui Sancto attribuitur: unde PI. 142. dicitur: *Spiritus tuu bonus deducet me in terram rectam.* Et in Symbolo fidei, nos credere in Spiritum Sanctum, Dominum, profitemur: quia gubernare subdios, proprius sanctus dominii est. Ceterum licet potentissimum sit hujus divini

A Spiritus, ac supremi Regis imperium, & efficacissimâ suâ motione voluntates hominum impellat quod velit: tam dulciter tamen moveat, tam suaviter regit, ut eorum non lacerat, sed perficit libertatem. Unde & sub figuratur binis seu venti vehementissimi, & sub specie dulcis zephyri, & aura lenitissimæ, in Scriptura exhibetur; ut per hoc motionis ejus efficacia & suavitatis signetur, ac declaretur illum attingere à fine usque ad finem fortiter, & disponere omnia suaviter. Hinc Sponsa comites & socii dicunt Cantic. 1. *Trabe nos, curremus in odorem unguentorum tuorum.* Trabe nos: En Spiritus Sancti efficacissimum in trahendis cordibus omnipotentiam. Curremus in odorem: En gratia efficacis suavitatem, quæ sic trahit, ut ex nolentibus faciat volentes. In odorem unguentorum tuorum: his verbis innuitur mira divina motionis suavitas. Quid enim unguento suavius? Quid dulcius? quo non laetatur, sed perficit monte facultas? quo facile mobiles redditur potentia. Quomodo ergo humana tolleretur libertas per efficacissimam Spiritus sancti motionem, quæ unguento suavior, voluntates reddit ad omnia facile mobiles? Quomodo libertas afferetur per efficacem spiritus sancti grariam; cum voluntas nostra, ut ait Augustinus, tam liberior, quo divina gratia fuerit subiecta?

C Et Pater (subdit Petrus Diaconus) ad veram atrahit libertatem, non violentâ necessitate, semper suavitatem per spiritum sanctum. Quomodo servos faceret Spiritus qui liberat a cœnitute peccati, & qui (ut supra ex Cornelio Musso retulimus) principali appellatur, quæ principes nos facit, perturbationum omnium dominos, & vitiorum triumphatores? Quomodo tandem Spiritus amoris coactionem aseveritatem inseret; cum amor servire nesciat, cogi non possit, & qui vim omnibus inserit, omnium effugiat violentiam?

Quartò Spiritus sanctus vivificat. Quodnam, inquit Augustinus, est anima corpori homini, hoc est spiritus sanctus corpori Christi, quod est Ecclesia. Cor est vita principium, & sons ac origo spirituum vitalium, quibus omnia vite opere exercentur, & omnia membra viviscantur: Spiritus Sanctus est SS. Trinitatis amor, & veluti Patris & Filii cor. Quid ergo mirum, si ab illo omnes spiritus vitales gratia, ac omnia dona & auxilia supernaturalia procedant, & si vivificet omnia Ecclesiæ membra, illi per gratiam & charitatem unita? Quid mirum, addit Cyrilus, quod Spiritus Sanctus omnia vivificet, cum ipse natura vita sit, ac vitalis Patris & Filii nexus? Unde (ut supra ex Athanasio retulimus) sicut Pater efficit omnis sine Filio, ita Pater & Filius non efficiunt vivi sine Spiritu sancto. Quid denique mirum quod vivificet, cum essentia spiritus sit nam spiritus est qui vivificat, ut dicitur Joann. 5. Unde Cornelius Musso lib. 3. de sacra historia & gregiè observat omnia spiritu vivificari. Habent enim (inquit) Physici in animalibus suis spiritus, anhelitus in primis, tum corpus cala illa in corde, in hepate, in cerebro formata, spiritus videlicet naturales, vitales, & animales. Sunt & ipsi Grammatici spiritus, quos quidem accentus dicimus, ob id quod syllabis accinant, veluti carum tenores & toni; sanæ, ut litteræ vocales dictionum, sic literarum voca-

vocalium ipsi accentus videntur esse anima quædam quod corum sono acuto vel gravi voces ipsa sonuerunt, quasi vivant, vigeant, spirent, & loquuntur. Hinc porro ad multam derivatio fit spirituum inflexiones enim & inflexiones, inclinations, & elevations in tonis & cantibus, spiritus sunt, quibus animata musica tantam vim habet, ut possit amorem excitare, infundere gaudium, & timores pellere. Ventus etiam spiritus impudatus qui halitu suo vitali omnia elementa quæ vivificat: nam sine illo terra languescere, & corrupti, mare immotum manere, & veluti mortuum; & ignis nisi suavi aliquā ardore vinceretur, vivere diu non posset. Deinde anima quæ vivimus, spiritus appellatur, & spirare in nobis vivere est: quia quandiu spiramus, tanti vivimus; & dum spirare desinimus, vivere cessamus. Si ergo tanta est spiritus creatus virtus, ut ab ipso omnis creature motus, sensus, vita, & operatio pendeant: quanta erit spiritus incertæ potentia, vitalitas, & efficacia qui nominalis est Patri Filii amor, divinique perfections impulsus, afflatus, & spiritus, ac aura vita. Unde ut notat D. Thomas ubi supra, Spiritus Domini initio mundi dicitur ferri super aquas, non quasi ipse moveatur, sed quia est primus motionis principium. Et in symbolo, nos in spiritum sanctum, Dominum & Vivificantem, edere profetemus: quia non solum infinita suavitate & potentia omnia moderatur & regit, sed etiam vivifico suo halitu illa sovet, conservat, facunda, moveat & vivificat. Et ideo corporum resurrectio specialiter illi tribuitur. Nam sicut Deus in creatione mundi, statu animam membris dedit; significans (inquit Augustinus) spiritum tuum, qui divino suo halitu omnia vivificat: ita & in resurrectione eodem spiritu vitam, quam omne mortale genus culpa primi parentis amissum, restituere ac reparabit; & ut loquitur apostolus ad Romanos, 8. Vivificabit mortalita corpora nostra propter inebrians spiritum ejus in nobis: adimplens quod olim promiserat per Ezechiem Prophetam cap. 37. his verbis: ecce ergo aperiam os tuos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, & sceleris quia ego Dominus, cum aperuerem sepulchra vestra, & dederem spiritum meum in vobis, & vici.

DGRESSIO QUARTA.

De effectibus attributis Spiritui Sancto respectu rationalis creature.

Præter quatuor effectus explicatos, qui omnibus creaturis communes sunt, alii solent attribui Spiritui S. respectu rationalis creature, que gratia & donoru supernaturalium capax est. Illi autem sunt: facere nos familiariter cum Deo conversari, ejus secreta & mysteria nobis revealare, illius bona & dona nobis largiri peccata remittere, mentem renovare, adoptionem filiorum tribuire, ad percipiendam regni celestis hæreditatem nos præparare, & denique ad ipsam aeternæ felicitatis gloriam nos perducere. De quibus effectibus eruditæ ac eleganter dillerit D. Thomas 4, contra Gentes cap. 21. & 22. Tres ergo primi effectus, quos spiritus sanctus operatur in nobis, sunt familiaris cum Deo conformatio, divinorum secretorum & mysteriorum revelatio, & bonorum, seu donorum Dei largitio.

A seu comunicatio. Cum enim (ut egregie discutit S. Thomas loco citato) per spiritum sanctum charitas in cordibus nostris diffundatur, teste Apostolo ad Rom. 5. & charitas sit perfecta cum Deo amicitia: per spiritum sanctum non solum amantes, sed & amici Dei constituimur: juxta illud Proverb. 8. *Ego diligenter me diligo*. Hoc autem amicitia proprium est, quod amicus familiariter cum amico conversetur, & illi sua secreta revelet: cum enim amicitia conjungat affectus, & duorum faciat cor unum; non videatur extra cor suum aliquis id protulisse, quod amico revelat. Requiritur etiam ad perfectam amicitiam, quod amicus bona quæ habet amico communiceat: quia cum amicum habeat ut alterum se, debet ipsi subvenire sicut & sibi bona illi communicans. Porro haec tria in nobis per spiritum sanctum: facilit quod in oratione familiariter cum Deo loquamur, & convertemur; juxta illud Apostoli ad Philipp. 3. *Conversatio nostra in carnem est*. Divina etiam mysteria & secreta nobis revealat, ut docet idem Paulus 1. ad Corinth. 2. dicens: *Scriptum est quod oculus non visit, nec atriis audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus diligentibus se, nobis autem revelavit per spiritum sanctum*. Item ibidem ait, *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei*, id est scrutari nos facit per donum sapientiae, ut ibidem explicat Glosa: sicut etiam gembris inenarrabilibus pro nobis postulare dicitur, quia nos facit postulare. Item per spiritum sanctum Dei bona & dona nobis communicantur, ut declarat idem apostolus ibidem cap. 12. dicens: *Accedit per spiritum sermo sapientia; aliis autem sermo scientie secundum eundem spiritum; & postea multis enumeratis, concludit*; *Hec omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult*. Hæc D. Thomas.

Præterea per spiritum sanctum remittuntur peccata, & homo interior renovatur. Nam, ut discutit idem S. Doctor loco citato, per hoc quod aliquis alterius amicus constitutus, omnis offensa removetur; amicitia enim offensa contrariatur, unde dicitur Proverb. 10. *Veneranda est amicitia operis charitatis*. Cum igitur per spiritum sanctum Dei amici constitutus, consequens est quod per ipsum nobis remittantur peccata. Et ideo dominus dixit discipulis Joanni, 20. *Accipite spiritum sanctum: quoniam remisisti peccata, remittuntur eu*. Unde cum peccati remissio non fiat nisi per infusionem gratiae & charitatis, per quam anima interior renovatur, ut in materia de justificatione docetur; hinc sequitur, quod etiam interior mens renovatio spiritui sancto attribuatur: juxta illud Psalm. 103. *Emite spiritum tuum & crea nunt, & renovabis faciem terræ*. Quid enim per faciem terræ, nisi anima conscientia designatur? Unde Chrysostomus in illa verba Matth. 6. *Faciem tuam lava*, sic dicit: *spiritu alter facies anima conscientia intelligitur: sicut enim in conspectu hominum gratiosa est facies pulchra, sic in occulto dei speciosa est conscientia mundana*.

Item quia ex benevolentia quam quis habet ad alium, contingit quod eum sibi adoptat in filium, ut sic ad eum hæreditas adoptantis perveniat; convenienter spiritui sancto adoptio filiorum Dei attribuitur, secundum illud ad Roman. 8. *Accipisti spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus ab eum Pater*. Ita S. Thomas ibidem: ex